

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimisu cu post'a în lăintru la monarhia pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anul VI.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 84.

Sibiu, Sâmbata 22/3 Novembre.

1883.

Sibiu.

Escelentiei Sale dlui arhiepiscopu și mitropolitu Mironu Romanulu 'ia casionatu dela Iuliu 1881 înocé, că esindu cu totulu din sfer'a sa de activitate bisericească, se ia asupra'si deslegarea im-possibilei probleme de a reglementa prin cercularie politice în actiunile lor curatu politice, pe romanii căti se tînu de archidiece'sa esc. sale. Numai pe aceia, căci marea majoritate a celorlalti romani din monarhia austro-unguresca se afla în alte cinci diecese și doue archidiece'se. În doi ani și trei luni, patru cercularie arhiepiscopesci politice în o singura diecesa, adeca patru ajunse la cunoscenti'a publicului, éra câte voru mai fi fostu și secrete, va fi sciindu numai esc. sa și ministeriulu. Tóte ar fi fostu și ar fi trecut, dara cu cerculariulu din 14/26 Octobre a. c. esc. sa isi facu de capu, dupa dis'a romanului. În acestu cerculariu mitropolitulu romanilor de religiunea gr.-resaritena ese pe scen'a politica cu rola de procuroru alu statului și acusa: 1) pe publicistii romani din acésta monarhia, că pe unii cari au aruncatu unu feliu de umbra preste loialitatea și patriotismulu romanilor; 2) acusa pe altii de „terrorismu“, cari compromitu loialitatea poporului romanu și facu stricatiuni irremparabili causei nóstre; a trei'a și cea mai cumplita, că sunt în acestu statu romani, cari pentru vindecarea ranelor nóstre contédia la ajutoriu strainu, sau la resturnarea sistemului constituti-onalu, și cauta a adapa puliculu nostru cu sperantie ilusorii.

Acestea acuse sunt pe fația, respicate în fația lunei. Mitropolitulu romanilor gr. orientali acusa pe o parte romanilor pentru crim'a de înalta tradare, ce cade sub §§-ii 127 și 130 din noulu codice criminalu, prin urmare sub pedépsa de temnitia grea până la diece ani.

Din acestu momentu înainte a incetatu din partea nóstra ori-ce discussiune politica cu mitropolitulu romanilor gr.-or. din Ungari'a și Transilvani'a, și ne-a remasu numai că se'lu desfidemu și se'lu provocamu atátu în numele legi §-i 258 până 260, cătu și în numele înaltei sale positiuni de care se bucura în biserica, că se numésca

limpede cu numele lor pe toti acei romani cetateni ai acestui stat și ai acestei monarhii, cari contédia la ajutoriu strainu. Se aiba esc. sa curagiulu acesta, precum l'au avutu candu a publicatu cerculariile; căci póte fi prea siguru, că precum marti în 30 Octobre la întórcerea sa dela Budapest'a au fostu pusi politiani la gara și altii pe strade, éra în aceeasi séra a fostu consemnata și o compania cu puscile încarcate, intocma și pe viitoriu va fi aparatu cu tóta energi'a și cu grija neadormita a auctoritatilor publice ungueresci, de toti romanii denuntiaticá neleali și cá tradatori de patria. *)

În locu de a rapí timpulu lectoriloru cu dispute relative la nefericitulu cerculariu din urma, credemu a fi mai folositoriu a reflecta la o alta impregiurare mai multu decâtu curiósă.

Dela retragerea dlui N. Cristea, „Telegrafulu romanu“ stă sub inspectiunea imediata a mitropolitulu cá presedinte alu comisiunei de 12. Ar fi creditu cineva, că din acea di „Telegrafulu romanu“ nu va mai combate nimicu din productele sistemului ungueresci supranumite constitutiionale. S'a întemplatu inse, că diariile din Clusiu se aruncasera că nesce lupóice flamende asupra dlui advocatu Parteniu Cosma pentru discursulu seu adressatu deunadi noului comite supremu Brennerberg. „Telegrafulu romanu“ le respunse în doi articlii sub cifr'a C. dara cum? Scuturatu și indesatu, asia precum li s'a cuvenitu și precum nici-unu diariu romanescu nu a scrisu vreodata mai aspru decâtu asia, fâra a lovi în vreo lege.

Pentru-că se dâmu și lectoriloru nostrii oca-siune de a compara din a celasi diariu limbagiulu lui C. cu alu cerculariulu, precum și întregu coprin-sulu lor, facemu locu partiei a dou'a din Nr. 120 de sâmbata 15/27 Octobre și apoi lasamu la sanetós'a judecata a lectoriloru cá se se întrebe, daca acelu numeru mare de blastematii constituti-onalu se póte delatura vreodata prin midiolócele indigitate de cătra mitropolitulu Mironu.

„(C.) Se vedemu acum, cum se esecutédia legile?”

*) A se vedé si „P. Hirlep“ din 1 Novembre.

Asia numit'a lege pentru e g a l a i n dreptatire a nationalitatiloru într'altel dispune în §. 9, că la judecatoriile de prim'a instantia relativu la limba, atátu în privinti'a pertractarei, cătu și în privinti'a sentintiei, se sustine usulu de până atunci.

Usulu era, că atátu romanii, cătu și sasii se foloseau de limb'a lor, și sentintiele se faceau în limb'a partideloru.

Acestu usu inse s'a curmatu pretutindenea prin ordinatiuni de ale presedentiloru tribunaleloru. Contra acestoru dispositiuni arbitrarie, cari violédia o lege în vigóre, s'au luatú tóte remediile posibile, chiaru și interpelatiune s'a facutu în camera, tóte forurile de apelu și ministeriulu chiaru s'au dechiaratu de necompetenti în cauza, éra ministrulu de justitie în respunsulu seu datu la interpelatiunea dlui Trauschenfels, atunci deputatu, astadi inspectoru reg. de scóle în Sibiu, a recunoscutu, că dispositiunile presedintiloru nu sunt în consonantia cu legea, dar va nisui, că legea se se aduca în consonantia cu ele, éra parlamentulu i-a aplaudatu.

De atunci la tribunale nici macaru atátu nu se permite, că în cause criminali se plededie aperi-toriulu în limb'a acusatului, ci tóte se petrecu în fația lui, se decide asupra averei, onórei și vietiei lui, într'o limba, carea elu nu o pricepe.

În §. 17 dispune totu acésta lege, că „este datoriulu ministrulu de instructiune publica a se griji, că civii statului de ori-ce nationalitate, în institutele statului, în apropierea tînutului locuitu de densii, se se póta cultiva în limb'a lor materna până la gradulu, unde se incepe instructiunea mai înalta academica“.

Se ne arete dd. siovinisti din Clusiu, candu și unde s'a pus în lucrare acésta lege?

Nici candu! ba din contra, romaniloru din Caransebesiu nu li se permite se si faca gimnasiu din fondurile proprii; romaniloru din Dev'a si tînutu le-a successu, că se esoperedie denumirea unui professoru de romanu pentru limb'a si litera-

Foisiór'a „Observatoriului“.

Ceva despre dreptulu naturalu.

„Nu e nimicu folositoriu, decâtu ce e dreptu!“
Schmalz.

(Urmare).

III.

Dreptulu naturalu nu este alta, de cătu: „ars aequi et boni“; de unde elu e fundamentulu totu-roru drepturiloru. Elu e sanctionatu de ratiunea sanatósa, carea e data omului dela Ddieu, celu ce nu insiela, nici nu se póte insiela. Dreptulu naturalu e independentu de ori-ce alta auctoritate esterna și e atátu de vechiu cá natur'a. Elu a existatu în tóte timpurile și la tóte popórale, dupa cum dejá amu aretatú. Chiaru și în ómenii primitivi și necunoscutori de adeveratul Ddieu, înca a existatu, dupa cum dice apostolulu: „Ne avéndu lege, ei insii sunt lege.“

Precum eruditii dividu sciintiele în doue clase, în filosofice și empirice, asia dividu și juristii dreptulu în dreptu rationalu sau si naturalu și în dreptu positivu, care adeca s'a desvoltatu la diferite popóra în decursulu timpiloru din dreptulu firmu naturalu dupa exigentiile loru particulari. De aci filosofi'a dreptului positivu adese-se schimba cu filosofi'a dreptului naturalu. Unii juristi chiaru i-au în loculu dreptului naturalu numai filosofi'a dreptului positivu, cá Hugo în opulu seu despre filosofi'a dreptului positivu *)

Filosofi'a dreptului positivu are în vedere perfectulu sau neperfectulu legislatiunii, încátu adeca acea legislatiune corespunde ori nu, cu principiile firme de dreptu naturale si cu politic'a statului respectiv. Aci juristii isi punu totdeauna întrebarea: Este buna institutiunea de lege, este ea întielépta și acomodata? *)

Amu disu: „si cu politic'a.“ Noi aci sub politica întielegemu „intieptiunea statului,“ prudentia rei-

publicae, carea are în vedere a aflá mediile cele mai secure și mai bune pentru ajungerea cătu mai securu a scopului urmaritu de unu stat.

Si apoi a poté ajunge unu scopu înaltu prin medie accomodate, e lucrulu intieptului. Insa mediulu totdeauna trebuie se fia justu și onestu, căci a ajunge unu scopu bunu, prin medie rele, adeca misiele și neertate, e unu ce condamnatu de legea morale si opusu legii naturale.

De unde asia disele: „stratageme diplomatische“ inventate de unii politici fâra consciintia, suntú totu atâtea violari și ofensiuni ale dreptului natu-ralu și publicu. Politic'a moderna difere cu totulu de politic'a Romaniloru. Romanii nu despartiau sistem'a politica de cătra morala, religiune și simtiemintele nationali; juristii moderni, cum sunt mai cu séma Germanii și Francesii, o despartu cu totulu de morala și religiune, ba înca si de dreptulu santu alu natiunei și o léga cu nisece inventiuni diplomatice arbitrarie.

Care este scopulu statului? Scopulu statului este: „Dreptatea“. Deci dreptulu nu póte fi nici-odata sacrificatu politicei, dupa cum dice si Kant: „Wenn die Gerechtigkeit untergeht, so hat sie keinen Werth mehr für den Menschen, auf der Erde zu leben!“

Nici nu e ertatu cá politic'a se fia: „ars fallendi homines,“ adeca maestri'a de a insiela pe ómeni, adeca asia, precum a degeneratu ea si în epoc'a de fația; căci dreptulu si moral'a sunt mai pe susu de politica; de aceea ori-ce omu e datori a le observá, déca vrea se fia omu de omenia, dupa cum dice si unu jureprudentu francesu: „La sincerité dans les paroles, la bonne foi dans les actes, voila la seule bonne politique,“ adeca: sinceritate în cuvente, buna credintia în fapte, éta singur'a politica buna! De aci apoi se si destinge politic'a de dreptu, căci acésta e o sciintia empirica sau o sciintia aflata din patite și esperientia. Dreptulu determina scopulu statului, politic'a te invétia cum se ajungi acelu scopu. *) Cuventulu

*) Op. cit. p. 42.

politica de unii e luatú si în alte semnificatiuni, p. ex. unu dreptu alu statului, ce se restringe la vietia și interessulu poporului.

Aci inse gresiescu cei mai multi, căci atunci nici dreptulu privatu nu ar fi decâtu o sistema politica. Filosofi'a dreptului positivu a fostu cultivata de Grecii vechi și de Romani: de Aristotele și Cicerone. Apoi chiaru: „Esprit des lois“ alu lui Montesquieu precum și: „Scienza nuova“ a lui Vico nu e decâtu o filosofia a dreptului positivu.

IV.

Noi potemu impartii istori'a dreptului naturalu în doue mari periode:

a) Periodulu, în care conceptele și propositiunile dreptului naturalu nu au fostu propuse și tractate sistematice.

b) Periodulu, în care dreptulu naturalu incepe a se tractá sistematice fiindandu o sciintia.

Periodulu primu tînu dela începutu — ab initio temporis — până la epoc'a lui Hugo (1583); periodulu secundu tîne dela Hugo până în dilele nóstre.

În periodulu primu alu dreptului naturalu, elu înca isi are promotorii sei. Mai cu séma anticii Grecii au lucratu fórtu multu în materi'a si în sfer'a dreptului naturalu; dar cu tóte acestea ei nu l'au tractatu nici-odata cá pe o sciintia separata și independenta, ci mai multu cá pe o sciintia impreunata cu politic'a si cu dreptulu positivu. Asia la anticii Grecii dreptulu naturalu nu s'a bucuratu nici-odata de literatur'a sa propria si speciale.

Aristotele și Platone ce e dreptu, au avutu successe în sfer'a dreptului naturalu; cu tóte aceste n'au potutu se ne dea o separata sciintia relative la firmulu și imutabilulu dreptu naturale; căci ei ilu tractau candu în nexu cu principie de religiune, candu cu principie de lege positiva.

Se întielege de sine, că diferendu multu puțin chiaru si la Grecii principiele religiunii lor politeistice; apoi diferendu si legea positiva la diferite state mici

*) Vedi si Schnell, Naturrecht p. 41 et 42.

tur'a romana la preparandi'a de statu de acolo, era in colonele acestui diariu s'au aretatu casuri destule, unde in comune romanesci, s'au infintiatu scoli elementare de statu cu limb'a de pro-pnere magiara.

Se dice mai departe in §. 27, ca „la indeplinirea oficieloru se va considera numai calificatiunea personala, era nationalitatea cuiva nu va servi de pedeca pentru de a inainta la ori-ce oficiu sau demnitate, ba din contra, guvernulu se va ingriji, ca din sinulu diferiteloru nationalitati, indiviidii, cari cunosc deplinu limbele respective, se se aplice in oficii de judecatori si cu deosebire de comiti supremi.

Ei bine! cum se executia acesta lege, cu care la tote ocaziunile se lauda magiarii, ca nici intr'unu statu n'are pareche de liberala si generosa?

Eta cum:

In Ardealu sunt 13 tribunale si 65 de judecatorii reg. de prim'a instantia.

Din 13 presiedinti de tribunale este unulu romanu, si pe acela dela Nasaudu dintre romani l'au tranpusu la Székely-Udvarhely intre secui, unde afara de famili'a sa nici nu vede romanu, si totusi diarele din Clusiu 'lu denunciase, ca face propaganda dacoromanista.

Din 65 de judi reg. sunt 5, era din 77 subjudi reg. sunt 16 romani in totu Ardealulu.

La tabl'a reg. intre 48 de judi sunt romani 3 ordinari, 2 suplenti.

Intre 16 comiti supremi nici-unulu nu este romanu.

La ministeriu este unu vice-presiedinte la contabilitatea de statu, si unu consiliariu de sectiune in ministeriulu de interne.

La directiunile postali nici-unulu, la oficiele de dare si pentru mesurarea competintieloru erariali dora doi, in posturi inferioari, era la directiunile catastrali nici-unulu.

Totu asia si la alte oficii de statu.

Ei bine! este lucru cunoscutu, ca romanii dispunu de o inteligentia numerosa; este fapta, ca acei romani, cari ceru posturi, sunt superiori altora in calificatiune, ca-ci afara de studiile de specialitate ei toti vorbescu si scriu tote trei limbile usitate in patria.

Ce este caus'a dar, de ei totusi nu se denumescu?

Ce este caus'a, de cei denumiti deja inainte cu ani nu inaintedia?

Ce este caus'a, de la posturi cardinali de locu nu se aplica nici-unu romanu?

Cu deosebire la directiunile catastrali, acolo unde se staveresce bas'a de contributiune pe timpu indelungatu, atatu pentru tierani, catu si pentru proprietari, pentru ce s'au aplicatu totu numai magiari?

Se mai aducemu unu casu si apoi terminamu:

Legea urbariala este astu-feliu facuta, incatu prelucrarea intregului materialu se concrede unui comissariu alu tribunalului, care din inceputu pana la fine, in faci'a locului, in nemijlocita coatingere cu poporul, pertractedia tote cestiunile prealabili, le decide, si in fine executia sentimentele. Acesta este sufletulu totului, ce face elu, remane facutu, ca-ci informatiunile si protocoalele lui cumpanescu mai multu decatu ori-ce alte argumente, apoi legea urbariala nu pretinde, ca partile litiganti se fia la totu casulu reprezentate prin advocati, din care motivu cele mai ponderose cestiuni se resolu numai cu interventiunea acestui comissariu, fara control'a vre-unui aperatoriu.

grecesci, dreptulu naturalu inca diferia si nu era eum trebuie se fia: uiversalu, firmu, immutabilu, egalu si uniformu pentru toti si tote!

Totu asia si Romanii. La Romani, in sfer'a dreptului naturalu e insemnatu Cicerone. Elu in opulu seu: „De officiis“ pune dreptulu naturalu in legatura cu moralulu; era in celelalte doue opuri ale lui: „De republica“ discuta forte viu tote formele de guvern, atatu monarchicu, oligarchu, catu si democraticu si lauda si sustine form'a ce avuse Rom'a in timpurile vechi republicane. Acesta carte a fostu capulu d'opera a politice si ea a fostu o auctoritate pusa chiaru si inaintea cartiloru lui Platone si Aristotele. Dupa Cicerone nu e buna pentru unu statu nici monarchi'a, nici oligarchi'a si nici constitutionalismulu mascatu, decatu numai form'a „adeveratu republicanu“, in carea se nu se diarésca nici umbra de monarchismu. — Ore republic'a francesca apunendu talentulu si puterea unui Gambetta, e intru adeveru o republica, cum vrea Cicerone??

(Va urmá.)

Cu pugine esceptiuni, regularile de posesiuni si comassarile sunt indreptate contra poporului romanu.

Ce este caus'a, dein intregu Ardealulu nici-unu comissariu de acestia nu este romanu? Ba noi am vediu si comissariu de acela, care unu cuventu nu pricepe romanesc, si elu totusi se resolva a pertracta imediatu cu poporul, care nici-o vorba nu pricepe unguresce.

Se ne respunda siovinistii din Clusiu sau de ori-unde la aceste intrebari.

Se ne respunda, daca se pote califica acesta in altu modu decatu de persecutiune nationala? persecutiune contra literei si spiritului legei pentru egala indreptare a nationalitatiloru!

Prea bine o sciu ei acesta, dar ei dicu, cum a disu si dlu ministru de astadi br. Kemény in calitate de deputatu, cu ocaziunea desbaterei legei electorale in parlamentu, in faci'a lumei, ca in Transilvani'a numai elementulu magiaru este elementu patrioticu, romanii sunt unu elementu distrugetoriu pentru statu, care gravitedia in afara, si tocmai pentru ca este numerosu, este si periculosu; deci contra acestui elementu sunt justificate ori-ce mesuri, cari totuodata sunt folositoare elementului magiaru.

Aceste sunt motivele persecutiunii romaniloru, de cari se folosescu siovinistii magiari din Transilvani'a totudeauna, ca se induplece pe magiarii din Ungari'a la neindreptarea romaniloru.

O sciu ei prea bine inse ca nu sunt adeverate, ca poporul romanu este patrioticu si dinasticu pana la estremitate.

O dovedescu acesta si faptele.

Ce dovada mai eclatanta de patriotismu adeveratu 'ti trebuie, decatu impregiurarea, ca romanii de si in puterea elementului si religiunei lor aru fi bine primiti la fratii lor de preste carpati, sub conditiuni mai usiore de vietuitu decatu sunt cele de aici, ei totusi nu emigredia, ba si chiaru aceia, cari sunt necesitati a-si prasi vitele in Romani'a, si a petrece cea mai mare parte a anului acolo, preste érna vinu acasa, isi aducu si consuma averea castigata in strainatate — aici la familiile lor, in patri'a de care n'au altu folosu decatu ca-i prestedia dari in bani si de sange, pe candu Secuii, elementulu magiaru celu mai desmerdatu, modelu de patriotismu, emigredia cu ridicat'a intr'o tiéra, a carei limbasi religiune sunt straine pentru densii, ca-ci principiulu lor patrioticu este: „ubi bene ibi patria“.

Dar au lipsa siovinistii magiari de acelu argumentu, pentru-ca altmintrea n'ar pute traí din spinarea altora, era a lucra nu sciu, n'au invetiatu si nu le place. Pentru densii statulu este unu asilu, care are datorintia se-i tina, dar de sustinerea lui se se ingrijésca aceia, cari de seculi sunt dedati a munci totu pentru altii.

Romanii trebuie deci denuntiati mereu, nu cum-va se si schimbe sferile mai inalte opiniunea nutrita totu din isvóre tendentióce despre densii, se si deschida ochii, si se abandonedia pe trentori.

Furi'a siovinistiloru nu a produs'o punctulu atacatu din cuventarea dlu Cosma, ci acelu punctu in care roga pe dlu comite supremu, ca „se nu dea crediementu lingusitoriloru si denunciантиloru, ci se se nesuiésca a-si trage informatiuni adeverate, era fiindu poffitu, pe bas'a acelora se informedia si in susu“.

Ca-ci, daca ar fi posibilu acesta, atunci n'ar fi posibila deplorabil'a situatiune de astadi, si n'ar fi posibile informatiuni ca si celea ce au servitu de basa la admonitiunile mai recente ale Maiestatii Sale, adressate deputatiuniloru romane, de cari atatu de incantata au remasu press'a magiara, pe catu durerosu atinsi s'au simtitu toti romanii din monarchia.

Ba chiaru foile magiare din Clusiu luandu inca din respunsulu ce l'a capetatu episcopatul unitu, prin care i se pune in vedere o supravegiare politia, nu se sfiesce a face arma de intimidare din respunsulu Maiestatii si a amenintia pe romani cu politia.

Ce ne pasa noua de amenintiasi ca acestea!

Acela se teme de politia, care se simte vinovatu.

Scimu noi prea bine ca le vine bine la socotela siovinistiloru, ca dupa totu romanulu inteligentu se se puna doi spioni, ca-ci si acesta mai da cate unu osu de rosu la multi proletari, peritori de fóme; amu fostu si pana aci, suntemu si astadi incungurati de asemene agenti, pretindemu chiaru ca se afe odata pe tradatori si se puna man'a pe ei, dar se nu suspitionedia pe tota lumea.

Suntemu convinsi inse ca nu voru afla de acestia intre romani.

Era pentru intimidari si-au gresitu dloru adress'a, ca-ci inteligenti'a ca si poporul romanu nu lupta pentru alta, decatu pentru dreptate, cu arme loiali pe faccia, si va persevera in lupta pana va reesi, infruntandu tote persecutiunile; ca-ci *justum ac tenacem propositi virum, si fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae.*

Sibiiu. In urmarea schimbarei facute in redactiunea „Telegrafulu romanu“ ni s'au trimisu spre publicare urmatoarele Adresse.

„In conferinti'a romaniloru din Lugosiu aderentii la caus'a nostra nationale romana, convocata din incidentulu durerosu alu repasirei binemeritatului redactore alu „Telegrafulu romanu“ dlu Nicolau Cristea si tinuta in Lugosiu la 23 Oct. st. n. 1883 s'a radica la valóre de conclusu, in unanimitate urmatoarea

Resolutiune.

Considerandu cumca articolulu de fondu aparutu la 6/18 Octobre 1883 in Nr. 116 alu „Telegrafulu romanu“ intitulatu „Resplat'a?“ contine numai adeveruri istorice, si reoglinedia cu fidelitate consciintiosa situatiunea politica actuala a romaniloru din Ungari'a si Transilvani'a, precum si tendentiele desastrose ale guvernulu magiaru actualu.

Considerandu cumca acestu articlu a fostu inomisse necessariu, pentru aperarea intereselor nationale romane in genere, si in specie pentru respingerea resoluta a suspitionarei neindreptate, manifestata cu tota ocaziunea prin guvernulu magiaru actualu, contra tuturor romaniloru in punctulu loialitatiei si fidelitatiei nostre pururea neclatite, catra prea inaltulu tron si catra patri'a nostra comuna.

Considerandu, cumca cuprinsulu intregu alu acelu articlu e espressionea adeverata a sentimentelor si cugetelor tuturor romaniloru adeverati din acesta tiéra, si cumca prin publicarea acelu articlu barbatescu dlu Nicolau Cristea, ca redactorele unei foi romanesci, a doveditu ca a fostu la culmea misiunii sale.

Romanii din Lugosiu se simtu moralmente obligati:

De o parte a-si esprime adencu simtit'a lor regretare asupra enunciatii nefericite, a esc. sale domnului arhiepiscopu si mitropolitu gr.-or. romanu Mironu Romanulu, publicate cu datulu 7/19 Octobre 1883 in fruntea Nr. 117 alu „Telegrafulu romanu.“

Era de alta parte a notifica dlu Nicolau Cristea, prin resolutiunea presenta, espressionea cea mai viua si caldúsa, a multamitei si increderei lor nestramutate, pentru atitudinea sa bravúsa si adeveratu romanésca, dovedita prin publicarea articolulu cestionatu. In fine luandu totuodata cu dorere la cunoscintia faptulu desastrosu alu repasirei sale dela redactarea ulterioara a „Tel. rom.“ nutrescu firm'a sperantia, cum-ca dlu Nic. Cristea, nu va inceta nici candu in venitoru a apera cu tote poterile sale prea valorose, si totu cu acestu zelu prea laudabile, interesele binepricepute, ale poporului nostru romanescu.

Datu in Lugosiu la 23 Octobre st. n. 1883.

Din increderea conferintiei romaniloru din Lugosiu:

Coriolanu Brediceanu m. p., advocatu.	Fabius Rezeiu m. p., advocatu.
Julianu Janculescu m. p., directore cand. alu parsimonialei din Lugosiu.	Georgiu Martinescu m. p., advocatu.
Dr. Joanu Majoru m. p., advocatu.	Joane Nedelco m. p., advocatu.
Nicolau Bircescu m. p., preotu gr.-or. romanu.	Simeonu Stojanovicu m. p., proprietariu mare.
Mihaiu Pocreanu m. p., preotu gr.-or. romanu.	S. B. Poppovicu m. p., comerciante.

Onorabile domnule!

Surprinsi de scirea ca te-ai retrasu dela redactiunea „Teleg. rom.“ te rogamu se primesci si din partea nostra espressionea sincerei nostre recunoscintie si multamirea pentru fatigie ce-ai avutu ca demnu luptatoriu alu pressei romane.

Te ai luptatu cu barbatia, intre impregiurari grele ai condusu „Telegrafulu romanu“ si ai fostu representante fidelu alu opiniunii publice romanesci.

Candu silitu de impregiurari te-ai retrasu dela loculu de lupta ce l'ai ocupatu cu atata demnitate, ai mantuitu drapelulu; ai mantuitu libertatea convingerei si actiunii pe care nu le ai datu prada fortiei crude.

Venimu si noi a te asecura, ca consimtimu intru tote cu principiile cele-ai aparatu.

Ddiu se 'Ti tina sanatatea si tari'a, se poti lucrá inca multi ani in press'a romana si dreptu respata a osteneleloru si sacrificieloru ce ai adusu, se vedi in dile bune invingendu principiile si ideile pentru care te ai luptatu.

Deesiu, 27 Octobree 1883.

G. Manu m. p., Augustu Munteanu m. p., Georgiu Gradovicu m. p., Nic. Muresianu m. p., Joanu Popovicu m. p., J. Secuiu m. p., Florianu Hatosiu m. p., Demetriu Florianu m. p., Gabriele Ilesiu m. p., M. Muresianu m. p. J. Stupariu m. p., Josefu Hatosiu m. p., Ilie Popu m. p., Joanu Vescanu m. p., Teodoru Manu m. p., Teodoru Hermanu m. p. preotu, Gabrielu Manu jun. m. p., Joanu Velle m. p. protopopu, Vas. Petrisoru m. p., Basiliu Cosieriu m. p., Joanu Popu m. p., tipografu. Petru Muresianu Sireganulu m. p.

Din Romani'a.

(Starea efectiva a armatei romane). Pe candu manevrele de tótna sunt aprópe terminate si regimentele se intorcu in garnisóne, cantonemente si o parte mare de ostasi pe la locuintele loru, diariulu „Romanulu“ voindu a respunde la necurmatele atacuri ale foiloru opozitiunii, care afla cá gubernulu lui J. Brateanu in cei 6 ani trecuti dela resboiu incóce nici chiaru de armata nu ar fi ingrijitu, face dupa anuariulu militariu din 1877 si dupa celu din 1883 adeca dupa date oficiali, o comparatiune ce merita tóta atentiunea. Din acelea anuarie publicate ese, cá armat'a cea activa a Romaniei care se póte pune immediatu in miscare, este in a. 1883 in numeru de 135,020 ostasi. Acea armata se imparte in 346 companii de câte 250 ómeni, adeca 86,500 pedestrime regulata, 49 baterii de câte 6 tunuri, adeca 294 tunuri si 5390 cai la ele, cu 7800 ostasi; 61 escadróne calarime câte 140 cai si 180 ostasi, adeca 8540 cai si 10,980 calareti; 10 companii de geniu cu câte 250 ómeni si 258 cai, ostasi de geniu 2500. Trupe de deposite, colóne de munitiuni, escadróne de trenu (Fuhrwesen), companii sanitarie si de administratiune (6400 cai) 14,000 ómeni. Companiile, escadrónele si plutónele corpuriloru afara din renduri 13,000.

Totalu: 135,020 ostasi, 294 tunuri si 20,588 cai in a. 1883.

In a. 1876 dupa anuariulu de atunci sub gubernulu Catargi-Florescu armat'a Romaniei care incepuse a se reorganisa inca sub domni'a lui Alex. Joanu I Cusa (1859—1866), era in ajunulu resboiului: 213 companii infanteria, geniu si gendarmi; 5 companii pompieri; 1 (una) compania de pirotechnia; 43 escadrone cavaleria, dara in lipsa mare de cai; 1 (unu) escadronu de trenu; 12 baterii de artileria. Atáta totu.

Prin urmare astadi Romani'a are mai multu decâtu avuse in 1876 cu 113 companii infanteria; 37 baterii artileria; 18 escadróne cavaleria, 3 escadróne trenu; 6 companii de geniu; 3 companii sanitarie etc. etc.

Cifrele de susu scóse din anuaru sunt adeverite si prin budgetulu ministeriului de resboiu datu in desbaterea camerei legislative.

In ceea ce concerne materialulu armatei, nici nu se póte face comparatiune, dice Romanulu. Afara de puscile Peabody, Dreys etc. regimentele de pedestrime mai au fiacare o reserva de câte 2000 puscii Henry-Martini din cele mai bune si fia-care pusca mai are reserva de câte 200 cartusie afara de cele 120 convenite fiacarui soldatu de linia. Armatur'a si hamari'a cu sielari'a cailoru sunt noue si solide. Bateriile de câte 6 tunuri Krupp, aprovisionate cu proiectile de ajunsu pentru mobilisare. S'au mai cumparatu preste 10 mii de cai si se mai cumpara chiaru acum. Inbracamintea e completa si de buna calitate, éra aceea a rezervelor se afla gata in magazine.

Flotill'a pe Dunare (acuma si pe mare) a castigatu mai multe corabii si un'a pentru scól'a nautica (aceeasi care a caletoritu tota vér'a cu elevii pe marea négra in directiuni diverse).

In câtu pentru budgetulu armatei, acela sub ministeriulu numitu alu conservatoriloru era aprópe 18 milióne l. noi (franci) pe anu, de si nu se facea mai nimic pentru dens'a. Acelasi budgetu alu armatei de 5 ani incóce luat in terminu midiu-lociu nu trece nici preste 16 milióne, daca se voru scadea spesele resboiului si marirea cadreloru si organizarea noua, la care tote pe a. 1878 au trebuitu 27,636,450 l. n.

Dupa tote acestea „Romanulu“ pune — cu totu dreptulu — temeiu mare pe consciinti'a valórei

si pe prestigiulu ce si-a castigatu armat'a dela 1877 incóce. Despre celelalte categorii de putere armata „Romanulu“ tace de astadata.

— Ministrulu Leca si-a datu dimissiunea, si dupa câte a patitu mai alesu din caus'a fiiloru sei, a facutu fórté bine.

Despre penalitatile la Romani in timpul lui Mateiu Basarabu si lui Vasile Lupu.

(Urmare.)

Cu tóte acestea, domniloru, se nu ne facemu ilusiune. Blandetia penalitatiloru din codicele lui Vasile Lupu si lui Mateiu Basarabu nu este de câtu relativa. Nu trebuie se uitamu, in adeveru, cá suntemu inca in prima a secolului alu XVII si cá lumea gema sub ratacirile si sub escesivele rigori ale evului de mijlocu. In Franci'a domnesce Ludovicu alu XIII, si ilustrulu seu ministru Richelieu taie capetele nobililoru cari au cutediatu se infranga faimósele sale ordonantie asupra duelului. Germani'a se svárcolesce in fragmentarile resbelului de 30 de ani. Englitera, condusa de Cromwel, este pe cale a'si face marea revolutiune. Itali'a, impartita in o multime de mici state, ofera spectacolulu unei natiuni condamnate intrigeloru, crimelor si lingusiriloru servile. Spani'a in fine, cu unu secolu inainte asia de puternica, merge cu pasi repedi spre o decadentia care din ce in ce devine mai simtitóre. Nici unulu din marii cugetatori cari aruncara típetulu de alarma contra reloru de cari suferea vechi'a societate, nu se nascuse inca. Ba nimicu chiaru nu facea se se presimtia aparitiunea vre unuia din ei. Si popórele, ingenuchiate sub nisce legi nemilostive acceptau in tacere o stare de lucruri care li se parea naturala, cá-ci nimeni inca nu le deschisese ochii asupra vitiuriloru ei.

Ve ceru voia se me oprescu aci unu momentu pentru a arunca o repede privire asupra ceea ce era legislatiunea penala la acea epoca. Voiu insista mai multu asupra pedepselor usitate in Franci'a, o natiune pe care, noue Romaniloru ne place se o citamu mai adesea cá exemplu, póte chiaru din caus'a comunitatii de origine, de gusturi si de educatiune ce avemu cu densa.

Spiritulu omului este lovit de gróza candu, se gandesc la crudimile legale, intrebuintate, mai pretutindeni, pe vremile acelea, pentru a pedepsi pe unu culpabilu de crima ce a seversitu, sau pentru a ilu face se isi marturisésca vina sau se isi arate complicii.

In primulu rendu, gasimu ceea ce se numea cestiunea sau tortur'a. Ea era ordinara si extraordinara sau prealabila. Cestiunea ordinara se usitá cá mijlocu de instructiune, pentru a smulge marturisirile preventiului. Cea extraordinara sau prealabila se dá, cá pedépsa accessorie, care precedea supliciuulu condamnatiului. Amendoue erau spaimentátóre.

Criminalistii timpului ne numera cu o fiorósa complesantia diferitele moduri de a supune pe unu vinovatu la cestiune. Hipolit de Marsillis, doctu si venerabilu jurisconsultu din Boloni'a, citédia 14 moduri diferite pentru a da acésta tortura. Sistemele cele mai obicinuite consistau in a strivi membrele corpului cu instrumente speciale sau cu fringhii; in a aplica untulu de lemn, smóla sau plumbulu topitu pe carurile pacientului: in a ii suprima cu desaversire somnulu, berea si mancarea. Alte-ori, casn'a variá dupa impregiurari sau dupa fantasi'a gádelui. Astu-feliu, se asiediau oua cópte sub subtiorile acusatului; se introduceau corpuru straine, si adesea-ori voluminóse, intre carnea si pielea lui; i se lipiau luminari aprinse de degete, cari se consumau in acelasi timpu cu cér'a; i se varsá pe stomacu, si dela o mare inaltime, cuantitati de apa, picatura cu picatura, etc.

In Franci'a, cestiunea se schimbá dupa provincii si dupa parlamentele cari o ordonau.

Domnu Paulu Lacroix, eruditulu bibliofilu, dela care imprumutu aceste detalii, a facutu sinistrulu tablou alu jurisprudentiei franceze in materia de tortura.

In Paris, obiceiulu era de a se da cestiunea prin apa. Acésta casna era una din cele mai grozave si in acelasi timpu din cele mai inofensive pentru celu care o suferea. Pacientulu, caruia nu se permisese se ia nici-unu alimentu cu optu sau diece óre inainte, éra introdusu in sal'a de supliciu, unde gádele ilu desbracá in pielea góla. Apoi ii legá manele si piciórele de nisce belciuge fixate in parete astu-feliu, in câtu corpulu se fia bine intinsu la o óre-care inaltime dela pamentu, si asiedia o lavitia sub densulu pentru a ii sustiné mijloculu. Dupa acésta, ii introducea o pálnie in gura, ii stringea cu man'a narile, pentru a ilu sili se inghitia, si ii

varsa incetu patru urcióre de apa, adica noue litre de pe atunci, cari corespundu cu aprópe diece kilograme de adi, pentru cestiunea ordinara, si o portiune induoita pentru cea extraordinara. Dupa terminarea acestei operatiuni, acusatulu era lungitu pe o saltea si asiediatu langa focu pentru a se incaldi si a isi recapata puterile.

Une-ori, totu in Paris, se intrebuintia ceea-ce se numea brodequinii pentru a se da cestiunea. Acestu genu de tortura consistá in a incongiura piciórele pacientului cu tari scandurele si a le lega pe de asupra cu sfori solide. Pe urma, se introducea pene de lemnu intre sfori si scandurele si se bateau cu ciocanulu. Pentru cestiunea ordinara, se puneau patru pene; pentru cea extraordinara optu. Rare ori se intempla, in acestu din urma casu, cá ósele picióreloru se nu plesnésca si meduv'a se nu sara din ele.

Alte-ori, brodequinii consistau in nisce ciorapi de pergamentu, cari intrau cu inlesnire in picióre candu erau udi, inasa, indata ce se apropiu de focu, uscandu-se, se stringeau si provocau nisce dureri nesuferite.

(Va urmá.)

Sciri economice.

Cá totudeauna tótn'a pe timpu frumosu piati'a Sibiului semena marti'a si vinerea cu tergurile de tíera. In câtu pentru pretiulu cerealielor se observa, cá acela totu mai scade preste asteptare, atátu aici câtu si in alte piatie ale tíerei, de si transporturi in susu se facu mereu pe calea ferata. Asia in Sibiu gráulu frumosu a scadiutu pâna in 26 Octobree la 7 fl. 80 pâna la 7 fl. dupa calitate; in Mediasiu dela 7 fl. 20 pâna la 6 fl. 50 cr.; totu asia si in cetatea Sigisíor'a; in Brasiovu celu mai frumosu era in 18 Octobree numai 7 si pâna la 6 fl. 60 cri. Pretiurile scadiute ale Brasiovului se esplica si din scirile dela Romani'a, unde cu tóta recolt'a slaba pretiurile totu nu se urca. In timpul din urma se scotu din Ardealu fórté multe legume pastaióse, linte, mazere si mai virtosu fasole, de care au inceputu se manance si germanii mai cá romanii; éra altii o macina si amesteca cu farina in pane. Cu prune uscate a inceputu éra in anii din urma unu comerciu insemnatu din acésta tíera; dara cine? Jidovii, cari dau sateniloru bani imprumutu pe productulu pruniloru inainte de a se cóce, sau cá mergu in Augustu din satu in satu pe unde se afla gradini cu pruni si le arvunescu, apoi facu la câte unu locu uscatorii, asiédia si caldari de fertu lictariu si in trei patru ani te pomenesci cá din jidovi trentiurosi se alegu capitalisti cu câte 10—15 mii, éra dupa aceea calea le este deschisa, cá in alti vreo 10 ani se cumpere câte unu satu intregu. Dara cine'i inbogatiesce? Prostulu de romanu si secuiulu naucu. Sasii mai alesu in districtulu Bistritiei, apoi pe la Sibiu si pe airea s'au reculesu si pe de o parte nu mai dau la jidovi, ci usca ei prunele, ferbu ei lictariulu si'lu vendu cu pretiu bunu, éra de alt'a inmultiescu mereu gradinele de pruni si alti pomi, punu premii, obliga pe dascali si pe tineretu se oltuiesca câtu mai multi. 1 Hectolitr de prune uscate se vinde la Budapest'a cu 16 fl. 25 pâna la 16 fl. 75 cr. prin urmare 10 hectol. preste 160 fl.

Lictariulu de Slavoni'a si de Banatu se platesce cu bani numerati (nu pe creditu) cu 19 fl.

Prunele sunt unu productu alu naturei, pentru a carui castigare omulu are se ostenésca cu atátu mai puçinu cu câtu e sciutu cá prunii se multiescu fórté usioru, mai de sine, fára multa ostenéla, cá-ci adeca la prasirea loru n'ai se ari, se sapi, se grapi, se plivesci, se cosesci sau se seceri nici se trieri.

Pâna candu partea cea mai mare a locuitoriloru tíerei cá iobagiu, dileriu, curialistu nu avea nici-unu dreptu la proprietatea de pamentu, lips'a de pomi prin gradinele ómeniloru in mai multe districte se esplica usioru, cá-ci adeca robiloru nu le convenia se plantadie pomi pe mosiia straina din care despotulu seu avea dreptu se'lu dea afara in fia-care anu la 24 Aprile, adeca tocma pe candu inflorescu pomii. Astadi mai au intielesu numai trasnitele de processele urbariali si comassarile care impedeau pe mai multi locuitori in cultur'a pamentului asia precum aru dori ei. Se afla inse chiaru si in Transilvani'a preste o miie de comune mari si mici, pe unde n'au mai remasu urme de iobagia.

Este o scusa fórté usitata la ómenii nostrii, cá daca punu ei pomi in gradinele loru, vinu altii cari n'au pomi si le fura. Asia este in adeveru, ori unde au numai câte 4—5 economi gradini de pometu. Acestu reu rusinatoru inse póte fi delaturatu fórté usioru asia, daca chiaru locuitorii comunelor cu parochii in frunte se voru obliga cu totii a'si

implea câte o parte de gradina cu pometu, éra alt'a cu verdetiuri de bucataria si cu alte legume; atunci apoi avendu cu totii, nu voru avea trebuintia se fure unii dela altii. Mergemu in Germani'a si in alte tieri civilizate, pe unde câtu vedi cu ochii de a lungulu drumuriloru iti face placerea cea mai mare a vedé alee mai totu de pomi buni, cari sunt proprietatea comunelor si nimeni nu se atinge de póme, cà-ci ar fi vai de elu, dara ce cade pe josu, póte se ia ori-ce caletoriu. Cu atátu mai bine sunt pazite gradinele. Pomii din aleele sioseleloru se dau in arenda cu licitatiune pentru cass'a comunala cu castigu fórte bunu. Asia o pornise si pe la noi gubernulu absolutisticu; indata inse in 1861—2 fanaticii si nebunii au exterminatu acei pomi numai din mania si artiagu in contra austriaciloru; au datu inse de pretestu, cà daca sunt pomi, vinu vrabiile, se punu pe ei si precandu se cocu granatiile facu daune mari in ele. Facu vedi bine pe la comunele, unde se afla pomi in capulu satului pe partea unde holdele ajungu până acolo. Dara cu pomi sau fara pomi, paserile totu se punu pe spice si mananca până ce'si implu bine gusi'a loru cea mica. Numai câtu in alte tieri ómenii, pe langa ce sciu cà paserile mananca si insecte stricatiose cu miliónele, le sciu si prinde stoluri intregi precandu sunt mai grasulie si facu din carnea loru bucatele cele mai delicate; anume placint'a de vrabii este o delicatetia pentru gourmanii Franciei cà si pentru saracimea de pe la sate.

Asia dara nu este nici-o cauza si nici-o scusa cà toti proprietarii de gradini se nu plantedie câtu se póte mai multi pomi, meri, peri, cerasi, persici si cu atátu mai multi pruni. In Sibiiu si prin pregiuru până pe la Agnita in susu si la S.-Sebesiu in josu sunt cunoscuti mai multi economi sasi, cari au dela câte una miee până la cinci mii si unulu preste 10 mii de pomi, [si este rarú anulu acela, in care se nu se faca póme sau de unele sau de altele, pentru care ei iau sute si mii de florini. Totu asia sunt cunoscute câteva comune romanesci de asia numiti margineni, cari facu comerciu prea frumosu cu póme.

Amu repetitu aici multe din câte amu scrisu si alteori, spre a indemna pe ómeni la cultivarea de pometu; dara trebue se si mai repetimu, cà-ci unii ómeni uita usioru.

Sciri diverse.

— (Cu compani'a consignata in casarma) spre apararea domnului mitropolitu contra romaniloru tradetori si rebeli nu a fostu gluma, cà-ci dupa cum asigura si „Sieb. deutsch. Tageblatt“ din 2 Nov., marti in 30 Oct. in adeveru a fostu consemnata o compania dela regimentulu Nr. 82, pentru-cà aceea in casu de rebeliune romanésca se sara politiei in ajutoriu, éra ordinulu de armare s'a datu dela Budapest'a. Intrebare: la a cui denuntiare si cerere s'a datu acelu ordinu? Cerutu-lau primariulu de aici, sau prefectulu comitatului? Sau insusi mitropolitulu? Felicítamu pe esc. sa domnulu comandante generalu pentru mesurile sale intiepte si pline de tactu, cà-ci n'a consimtitu cá ostasii Mai. Sale se plece in acea nópte spre a sugruma rebeliunea umbreloru.

Din tóta acea scena tragemu o invetiatura care este, cà dictatorii cerculariului au sciutu din dio'a conceptiunei ordinului loru, cà romanii se voru simti vetamati de mórte prin coprinisulu lui; ei inse ori-cà n'au tinutu sama de moderatiunea romaniloru, ori-cà au fostu decisi din capulu locului cá se'i provóce ei insii, nu numai la demonstratiuni tineresci atátu de usitate in dilele nóstre, ci chiaru la rebeliuni sangeróse. Unde? In Sibiiu, unde nu sunt nici patru mii de romani numerati până la sugatoriulu nascutu de câteva dile.

Asia dara acestea sunt midiolócele de a castiga simpatiile romaniloru? Sau cà-i tinu la maxim'a tiranului din Rom'a vechia: Oderint dum metuant? Ei se insiéla reu in casulu acesta, pentru-cà astadi acea maxima are intielesu intorsu: Oderint, sed non metuant — urescu fara a se teme.

— (Necrologu). Fostulu comite supremu in comitatulu Bistritia-Nasaud Ferdinandu cav. de Hössler a repausatu la Clusiu in 26 Octobru dupa unu morbu greu si indelungatu. Hössler functionase si sub sistemele anterióre, mai tardiu si in fostulu comitatu Zarand totu cá prefectu. Cunoscutu cá omu dreptu si nepartinitoriu, carele câtu a statu si cá prefectu, in locu de a provoca ura intre nationalitati, a sciutu se le impace si se le apropie un'a de alt'a, locuitorii numitului comitatu au trimisu la inmortarea lui deputatiune numerosa compusa din v.-comite, subprefecti, membrii de ai municipiului si de ai comunelor. Fia-i tierin'a usióra! Se afla alti vreo doi prefecti in Ardealu, pe cari daca

ministrulu iar trimite in preambulare, deputatiuni de aie locuitoriloru romani iar petrece cu nespusa bucuria până la marginea comitatului.

— (Evangelicii luterani), cari in Germani'a au serbatu tóta vér'a la mai multe locuri aniversari'a de 400 de ani a nascerei reformatoriului Mart. Luter, tinu aceeași serbare in tómn'a acésta si in monarchi'a austro-ungurésca, anume intre sasii din Transilvani'a, cari toti sunt luterani; chiaru si in Vien'a se va serba aceeași aniversaria in 10 Nov. care fusese dio'a nascerei lui Luter. Ce e mai multu, ministrulu c. r. de resboiu dete ordinu, cà si la regimentele in care se afla soldati de confessiunea protestanta se se póta serba acea aniversaria.

— (Scóla reuniunei) femeiloru romane infintiata de curendu in Sibiiu s'a deschisu joi in 1 Nov. st. n. cu solemnitate frumósa, in localulu unde mai inainte fusese cancelari'a asociatiunei transilvane si bibliotec'a sa. Éta ce insemna o vointia tare chiaru si la sexulu femeiescu. Fára pregatiri cu diecimea de ani, in cursu de doi ani trecéndu preste tóte greutatile câte intimpina mai alesu la noi romanii realizarea ori-carui planu salutaru, reuniunea femeiloru romane din Sibiiu isi ajunsera scopulu caré se póte consider'a cá celu mai de frunte alu activitatiei sale. Fára cá numit'a reuniune se fia potutu macaru presimti inainte cu doi si cu trei ani, cà in a. 1883 au se votedie si barbati infintiarea unei scóle centrale de fete din partea asociatiunei transilvane, dens'a deschidiendu acésta scóla a sa, va prepara, in societate cu alte scóle de categori'a ei, eleve in numeru doritu pentru scolele superiori.

— (Blastemu jidovescu modernu in Budapest'a). Se te faci ciangau si se 'tifaca colecte Verhovay! Adeca se ajungi peritoriu de fóme si se ajungi in temnitia.

Bibliografia.

La librariile Wilh. Krafft in Sibiiu J. Stein in Clusiu si la librari'a Nic. J. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungur.-romanescu Magyar-román Szotár, compusu de Georgie Baritiu, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Joanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo. 41 cóle. leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

— Baritiu G., Istori'a Regimentului II romanu granit. bros. 60 cr.

Preturiile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

2 Novembre st. n. in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru	fl. 7 60—8 40
Grâu, amestecatu	1 „	„ 6 40—7 20
Secara	1 „	„ 4 80—5 20
Papusiuiu	1 „	„ 4 80—5 10
Ordiu	1 „	„ 5.—5 30
Ovesu	1 „	„ 2 90—3 30
Cartofi	1 „	„ 1 80—2 20
Mazare	1 „	„ 8—10—
Linte	1 „	„ 10. 12—
Fasole	1 „	„ 5.—6—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	„ 74—76.—
Untura (unsóre topita)	50 „	„ 70—72
Carne de vita	1 „	„ 42—44
Oua câte 10	„	„ 26—30

Avisu! Cu incepere dela 1 Septembrie a. c. redactiunea acestui diariu s'a mutatu in strad'a Urezului (Reisbergasse) Nr. 25 etagiulu primu.

Nr. 315/1883.

(183) 2—3

Concursu.

Devenindu vacante urmatórele stipendii, si anume:

1. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru elevi la vreo scóla comerciala din patria.
2. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru studentu dela o scóla reala.
3. Unu stipendiu de 100 fl. pentru unu studentu la gimnasiu.
4. Dou'a stipendii à 60 fl. pe anu, pentru ascultatori de pedagogie la unu institutu pedagogicu din patria.
5. Dou'a stipendii à 80 fl. pe anu, pentru studentu dela scóla de agricultura reg. ung. din Clusiu-Monostoru.
6. Unu stipendiu de 100 fl. pe anu, pentru eleve dela unu institutu pedagogicu pentru fete din patria.
7. Unu stipendiu de 300 fl. pe anu, pentru studentu dela o academia de silvicultura.
8. Unu stipendiu de 60 fl. pe anu, din fundatiunea „Mcrinoviciu“ pentru studentu de gimnasiu.

Mai departe fiindu vacante urmatórele ajutóre:

B) 9. Unu ajutoriu de 60 fl. pe anu, pentru tineri sau tinere ce aru voi se invetie la vreunu institutu sau corporatiune industriala din patrie vreun'a din meseriile: tiesutulu de pânzarii, covóre, parti de imbracaminte pe resboie mai perfectionate, sau cusetura de albituri, brodari, sau croitoria superióra de dame sau barbati, sau art'a orlogeriei, juvergiei (argintariei) sau a farmaciei.

10. Unu ajutoriu de 100 fl. pe anu, pentru tineri, doritori de a cultivá vreuna din artele frumóse; desennu, pictura, sculptura, musica, sau fotografia la vreunu institutu publicu sau la unu maiestru din cei mai cu renume.

11. Doue ajutóre à 100 fl. pe anu, pentru tineri cu preferintia din muntii apuseni ai Transilvaniei, cari aru voi a se perfectoná in o maiestrie de lemnaritu mai perfectonata, d. e. in facerea de buti mari, de cruci si colonade, invelisie de case dupa sisteme moderne, sau strugarie.

12. Doue ajutóre à 20 fl. pe anu, pentru tineri descendentii din vreo familie de ale fostei comune „Tofalau“, cari aru voi a invetiá vreo meserie óre-care.

13. Patru ajutóre à 25 fl. pe anu, pentru sodali ce sunt in conditiuni de a se poté face maiestrii.

14. Optu ajutóre à 12 fl. 50 cr. pe anu, pentru invetiacei de meserie.

Prin acésta se scrie concursu.

Aspirantii la vreunulu din stipendiile amintite sub A) 1—8 au se'si trimita suplicele loru la subscrisulu comitetu alu asociatiunei transilvane până in 1 Decembre st. n. a. c. insocite de urmatórele documente:

a) Carte pe botezu in originalu sau in copie legalisate.

b) Testimoniu scolastecu, de pe semestrulu II-lea alu anului scolastecu premergatoriu.

c) Atestatu de frecuentare dela directiunea institutului in care frecuentéda scóla de presentu. Elevele de pedagogie cari frecuentéda unu institutu cu alta limb'a de propunere decâtu cea romana au se probe die cà vorbescu bine limb'a materna si cà au notiuni elementare din literatur'a ei.

d) Atestatu de paupertate sau de orfanu, daca concurentulu e orfanu.

Suplicantii la vreunulu din ajutórele amintite sub B) p. 9—14 au se presente urmatórele documente:

a) Atestatu de botedi in originalu sau in copia legalisata.

b) Testimoniu scolasticu de celu puçinu 4 clase elementare, si cei de sub punct 10 si dovada cà cunosc elementele desennului linearu.

c) Atestatu cà se afla deja lucrandu la vreunu maiestru sau corporatiune si cu ce succesu.

d) Atestatu de moralitate dela auctoritatea competenta locale.

e) Adeverintia dela parinti sau tutori cà sunt decisi a lasá pe fii sau pupiliu loru la invetiatura până se voru perfectiona pe deplinu.

f) Aspirantii la ajutórele de sub p. 10 si 11 si contractu cu maiestrulu la care se afla in aplicare, éra aspirantii sodali p. 12 adeverintia dela corporatiune cà sunt in stare se se faca imediatu maiestrii.

Din siedinti'a comitetului asociatiunei transilvane pentru literatura romana si cultura poporului romanu tñnuta la Sibiiu in 15 Octobru n. 1883.

Bologa.

Dr. D. P. Barcianu,
secretaru.

A esitu de sub pressa si se afla de vendiare:

Calindariulu BUNULUI ECONOMU

pe anulu visectu 1884.

Intocmitu de

D. Comsia si Eugen Brote.

Anulu VIII.

Sibiiu. Editur'a tipografiei Jos. Drotleff.

Cuprinsulu: **Calindariulu iulianu si gregorianu** cu cronologia, anotimpurile, intencimile, sercatorile si posturile pe an. 1884. **Genealogi'a. Conspetulu téguriloru din Ardealu, Ungari'a, Romani'a si Bucovin'a. Post'a si corespondenti'a telegrafica. — Timbre. Sfatuitoriu juridicu. — Partea economica:** Tovarasiile agricole. — Cum si candu aru trebui aratu? — Pepenii si cultur'a loru. — Porculu „Benkshire“. — Ernarea legumiloru. — Vrasmasii animaleloru stricatióse. — Claitulu ouelor. — Pomii pitici. — Murele. — Despre nutreturi. — Diverse tabele agricole. — **Partea beletristica:** Chilipiru. — Astronomulu si doftorulu. — **Numeróse poesii. Inscrte.**

Pretiuulu unui esemplariu 45 cr., sau 1 leu, cu porto 50 cr.

La 10 esemplare se dà 1 esemplariu gratis.

(184) 2—2

Editora si redactoru responsabile: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.